

Paper Type: Original Article

Structural Modeling of the Relationship between Attachment Styles, Academic Vitality and Educational Success in a Socio-Cultural Context: Evidence from Students of Islamic Azad University, Urmia Branch

Farshid Rostamzadeh^{1,*} , Shahla Mostafavi²

¹ Department of Educational Sciences, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran; rostamzadehfarshid@yahoo.com.

² Department of English Language, Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran; sh.mostafavi18@gmail.com.

Citation:

Rostamzadeh, F., & Mostafavi, Sh. (2025). Structural modeling of the relationship between attachment styles, academic vitality and educational success in a socio-cultural context: Evidence from students of Islamic Azad University, Urmia branch. *Applied studies in educational management and e-learning*, 2(2), 122-128.

Received: 11/01/2025

Reviewed: 01/03/2025

Revised: 09/05/2025

Accepted: 18/06/2025

Abstract

Purpose: The present study aimed to investigate the relationships between attachment styles, academic vitality, and educational achievement among students of Islamic Azad University, Urmia Branch, emphasizing the role of secure emotional bonds in enhancing academic performance.

Methodology: This applied research employed a quantitative descriptive–correlational design. The statistical population consisted of all students of Urmia Branch (N=15,730), from which a sample of 370 was selected using stratified cluster random sampling based on gender and academic group. Data were collected through the Academic Vitality Scale (Dehghanzadeh & Hosseinchari, 2014), students' GPA over two consecutive semesters, and standardized attachment style scales (Armsden & Greenberg, 2017; Van Audenhove et al., 2015). Content validity was confirmed by experts, and reliability was supported with Cronbach's alpha ($\alpha=0.895$).

Findings: The study was conducted in the socio-cultural context of Iran, focusing on how attachment styles and academic vitality relate to students' educational achievement.

Originality/Value: Pearson correlation analysis revealed significant positive relationships between attachment styles and both academic vitality and educational achievement ($p < 0.01$). Multiple regression results showed that these variables significantly predicted students' academic performance. The findings highlight the importance of strengthening social–emotional bonds in academic settings as an effective strategy for enhancing motivation and academic success.

Keywords: Attachment styles, Academic vitality, Educational success, Structural modeling, Islamic Azad University.

Corresponding Author: rostamzadehfarshid@yahoo.com <https://doi.org/10.48313/aseinel.v2i2.84>

Licensee. **Applied Studies in Educational Management and E-Learning**. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>).

مدل یابی ساختاری پیوند سبک‌های دل‌بستگی با سرزندگی تحصیلی و کامیابی آموزشی در بستر فرهنگی-اجتماعی: شواهدی از دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه

فرشید رستم زاده^{۱*}، شهلا مصطفوی^۲

^۱گروه علوم تربیتی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران.

^۲گروه زبان انگلیسی، واحد تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف بررسی روابط بین سبک‌های دل‌بستگی، سرزندگی تحصیلی و کامیابی آموزشی در میان دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه و تحلیل نقش پیوندهای عاطفی ایمن در ارتقای عملکرد تحصیلی انجام شد.

روش‌شناسی پژوهش: مطالعه حاضر از نظر هدف کاربردی و از حیث روش اجرا کمی با طرح توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان واحد ارومیه ($N=15,730$) و نمونه‌ای به حجم ۳۷۰ نفر بر اساس جدول مورگان و به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای طبقه‌بندی شده انتخاب شد. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه سرزندگی تحصیلی، معدل دو نیم‌سال متوالی و مقیاس‌های استاندارد سبک‌های دل‌بستگی بود. روایی محتوایی توسط خبرگان و پایایی با آلفای کرونباخ ($\alpha=0.895$) تایید شد.

یافته‌ها: پژوهش بر بستر فرهنگی-اجتماعی ایران و در میان دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه انجام شد و به بررسی نقش سبک‌های دل‌بستگی و سرزندگی تحصیلی در کامیابی آموزشی پرداخت.

اصالت/ارزش افزوده علمی: نتایج همبستگی پیرسون نشان داد که بین سبک‌های دل‌بستگی و ابعاد آن با سرزندگی و کامیابی آموزشی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($p < 0.01$). تحلیل رگرسیون چندگانه نیز نشان داد، این متغیرها به‌طور معناداری توان پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانشجویان را دارند. یافته‌ها بیانگر اهمیت تقویت پیوندهای اجتماعی-عاطفی در فضای دانشگاهی به‌عنوان راهبردی موثر برای ارتقای انگیزش و کامیابی تحصیلی است.

کلیدواژه‌ها: سبک‌های دل‌بستگی، سرزندگی تحصیلی، کامیابی آموزشی، مدل‌یابی ساختاری، دانشگاه آزاد اسلامی.

۱- مقدمه

پیشرفت تحصیلی هم‌زمان با گسترش جوامع و واگذاری مسئولیت تعلیم و تربیت به نهادهای آموزشی، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین موضوعات در حیطه شناخت و آموزش مطرح شده است و جایگاه ویژه‌ای در مطالعات روان‌شناسی تربیتی دارد [1]. اهمیت این سازه تا آن‌جا است که برخی از متخصصان، آن را حداقل تا نیمه دوم دوره نوجوانی، معیار اساسی برای تشخیص عملکرد سالم و ارزیابی وضعیت کلی سلامت روانی متعلمان می‌دانند [2]. پیشرفت تحصیلی تحت تاثیر عوامل متعددی قرار دارد که در میان آن‌ها، نوع دل‌بستگی به دلیل نقش کلیدی در کیفیت روابط عاطفی و ایجاد حس امنیت روانی، توجه روزافزون پژوهشگران را برانگیخته و بخش قابل توجهی از ادبیات روان‌شناسی را به خود اختصاص داده است.

دل‌بستگی رویکردی نظری و تجربی برای تبیین کیفیت روابط پایدار بین فرد و دیگران است که ویژگی بارز آن، شکل‌گیری پیوند عاطفی پایدار و ایجاد بستر مناسبی برای رشد هیجانی و اجتماعی است [3].

بر اساس دیدگاه بالبی [4]، روابط دل‌بستگی همواره فعال و موثرند و تجربه‌های اولیه عاطفی کودک با مراقبان، آثار بلندمدت و ماندگاری را بر سبک‌های ارتباطی، انگیزش و عملکرد فرد در سال‌های بعد زندگی بر جای می‌گذارند [5]. یکی از این پیامدهای مهم، رابطه میان انواع سبک‌های دل‌بستگی و شاخص‌های عملکرد و پیشرفت تحصیلی است. از سوی دیگر، سر زندگی تحصیلی به‌عنوان حالتی پویا از نبود خستگی، وجود نشاط و انرژی روانی فراگیر، عاملی موثر در بهبود عملکرد تحصیلی و افزایش کیفیت یادگیری به‌شمار می‌رود. سر زندگی تحصیلی از منظر روان‌شناسی مثبت‌گرا، بیانگر ظرفیت فرد برای مقابله سازگارانه با فشارها و چالش‌های فرآیند یادگیری است و به‌عنوان شاخص تجربی انرژی روانی، ریشه‌ای دیرینه در ادبیات علمی دارد [6].

با توجه به اهمیت هم‌زمان این دو عامل، تحقیق حاضر در پی بررسی رابطه سبک‌های مختلف دل‌بستگی با میزان سر زندگی تحصیلی و پیشرفت علمی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه است. انتظار می‌رود نتایج، علاوه بر غنی‌سازی ادبیات نظری موجود، مبنای راهکارهای کاربردی برای اساتید و دانشجویان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان آذربایجان غربی فراهم آورد.

۲- پیشینه تحقیق

مطالعات اخیر نشان داده‌اند که بین سر زندگی تحصیلی با بهداشت روانی و سایر پیامدهای رشدی رابطه معنا داری وجود دارد. بر اساس یافته‌های ریان و فردریک [6] سر زندگی از نظر مفهومی با اشتیاق شباهت دارد، اما تفاوت اصلی آن در این است که سر زندگی بازتاب ذهنی و شناختی انرژی روانی است، در حالی که اشتیاق نمود رفتاری این انرژی محسوب می‌شود.

پوتواین و همکاران [7] سر زندگی تحصیلی را به‌عنوان "پاسخ مثبت، سازنده و انطباقی به چالش‌ها و موانع مداوم در مسیر تحصیل" تعریف کرده‌اند. از منظر روان‌شناسی مثبت‌گرا، سر زندگی تحصیلی بازتابی از تاب‌آوری در حوزه آموزش است و بیانگر توانایی دانش‌آموزان برای موفقیت در مواجهه با موانع و فشارهای تحصیلی معمول است [8]. موسوی [9] در تحقیق خود گزارش داد که سبک‌های دل‌بستگی و نحوه پاسخگویی به نیازهای کودکان، اثرات نسبتاً پایداری بر ویژگی‌های روان‌شناختی و روابط آتی فرد با دوستان، همسر و فرزندان می‌گذارند.

پژوهش عریضی و همکاران [8] درباره رفتارهای معلم و اثر آن‌ها بر سر زندگی و انگیزش درونی دانش‌آموزان دبیرستانی اصفهان نشان داد که "اشتیاق معلم"، "حمایت استقلالی" و "دانش‌زیربنایی" به ترتیب نقش بالاتری در پیش‌بینی سر زندگی دارند و "اشتیاق معلم" و "تنوع روش" بیشترین اثر را بر انگیزش درونی دارند. در حوزه عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی، کریم‌زاده و محسنی [1] در پژوهش خود نشان دادند که سازه "کوشش" به‌عنوان یکی از ابعاد متغیر خودکار آمدی، بیشترین نقش را در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی ایفا می‌کند. دهقانی‌زاده و حسین‌چاری [3] در بررسی نقش واسطه‌ای خودکار آمدی در رابطه بین سر زندگی تحصیلی و ادراک از الگوهای ارتباطی خانواده نشان دادند که برخی از ابعاد این الگوها به‌طور مستقیم قابلیت پیش‌بینی سر زندگی تحصیلی را دارند و خودکار آمدی می‌تواند به‌عنوان عامل واسطه‌ای، نقش مهمی در این ارتباط ایفا کند.

همچنین، زینالی [10] با بررسی تاثیر شیوه‌های تربیتی والدین بر انواع دل‌بستگی فرزندان دریافت که شیوه‌های "مقتدر"، "بی‌اعتنا"، "مستبد" و "آزادگذار" به ترتیب رابطه مثبت و معنا داری با دل‌بستگی‌های ایمن، هراسان، اشتغال خاطر و دوری‌گزین دارند. در سطح بین‌المللی، چانگ [11] نشان داد که دل‌بستگی به همسالان با پیشرفت تحصیلی ارتباط غیرمستقیم دارد، در حالی که دل‌بستگی به والدین اثرگذاری بیشتری بر پیشرفت تحصیلی ایفا می‌کند. همچنین، چن [12] در مطالعه خود در ارتباط با موضوع تحقیق پیش‌رو دریافت که تضاد در روابط دل‌بستگی میان دانش‌آموز و والدین با سازگاری تحصیلی آن‌ها مرتبط است. از منظر کلان، استونر [13] در مطالعه خود دریافت که پیشرفت تحصیلی مطلوب نه تنها منافع فردی و خانوادگی را تضمین می‌کند، بلکه آثار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی گسترده‌ای برای جامعه به همراه دارد. با توجه به این مبانی، بررسی هم‌زمان اثر سبک‌های دل‌بستگی (به معلم، والدین، همسالان و انواع ایمن یا نا ایمن) و سر زندگی تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی، می‌تواند هم شکاف موجود در ادبیات پژوهشی را پر کند و هم راهکارهای علمی برای ارتقای کیفیت آموزش در دانشگاه‌های کشور فراهم آورد.

۳- روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، در زمره تحقیقات کاربردی قرار می‌گیرد، زیرا نتایج آن می‌تواند به بهبود کیفیت فرآیندهای آموزشی و ارتقای انگیزش و پیشرفت تحصیلی دانشجویان منجر شود. از نظر ماهیت و رویکرد تحقیق، این مطالعه یک پژوهش کمی با طرح توصیفی-همبستگی است که در آن برای بررسی روابط بین متغیرها از الگوی ماتریس همبستگی و تحلیل‌های پیشرفته آماری استفاده شده است. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه در سال تحصیلی مورد بررسی است که تعداد آن‌ها بر اساس آمار سازمانی، ۱۵۷۳۰ نفر گزارش شده است.

به منظور تعیین حجم نمونه، از فرمول جدول مورگان استفاده گردید که حجم بهینه ۳۷۰ نفر برآورد شد. روش نمونه‌گیری، تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای با طبقه‌بندی بر اساس جنسیت و گروه آموزشی بود تا نمایندگی کافی از تمامی زیرگروه‌های جمعیت دانشجویی تضمین شود. این روش، امکان کاهش خطای نمونه‌گیری و افزایش تعمیم‌پذیری نتایج را فراهم می‌سازد.

ابزار گردآوری داده‌ها شامل مجموعه‌ای از پرسش‌نامه‌های معتبر و استاندارد بود:

پرسش‌نامه سرزندگی تحصیلی

تدوین‌شده توسط دهقانی‌زاده و حسین‌چاری [3]، برای سنجش سطح انرژی روانی، سازگاری و تاب‌آوری تحصیلی دانشجویان.

شاخص پیشرفت تحصیلی

معدل دو نیم‌سال متوالی دانشجویان که از پرونده‌های آموزشی به‌عنوان شاخص کمی عملکرد تحصیلی استخراج شد.

پرسش‌نامه سبک‌های دل‌بستگی

۱. نسخه آرمسدن و گرینبرگ [14] برای سنجش دل‌بستگی به معلم، پدر، مادر و همسالان.
۲. نسخه ون‌آدنون، هافسترا و بکر [15] برای سنجش دل‌بستگی‌های ایمن، نا ایمن-هراسان، نا ایمن-اشتغال خاطر و نا ایمن-دوری‌گزین.

به‌منظور سنجش روایی محتوایی، پرسش‌نامه‌ها در اختیار هیاتی از استادان و صاحب‌نظران حوزه روان‌شناسی و علوم تربیتی قرار گرفت و پس از اعمال اصلاحات پیشنهادی تایید شد. پایایی ابزارها از طریق محاسبه آلفای کرونباخ روی نمونه مقدماتی به مقدار ۰/۸۹۵ به‌دست آمد که نشان‌دهنده انسجام درونی بسیار مطلوب ابزارهاست.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها شامل دو سطح بود:

۱. آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار و درصدها) برای تشریح ویژگی‌های جمعیت آماری.
۲. آمار استنباطی شامل ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون چندگانه و تحلیل مدل‌یابی ساختاری^۱ به‌منظور آزمون فرضیه‌ها. تمامی تحلیل‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ و با سطح معناداری $p \leq 0.01$ انجام شد.

¹ Scanning Electron Microscope (SEM)

۴- یافته‌ها

بر اساس داده‌های جمعیت‌شناختی، میانگین سنی شرکت‌کنندگان برابر با ۳۴ سال بوده است. دامنه سنی دانشجویان بین ۲۵ تا ۴۸ سال قرار داشت که بیشترین تراکم نمونه در بازه ۲۶ الی ۳۵ سال مشاهده شد، نشان‌دهنده غالب بودن گروه سنی جوانان میان‌سال در نمونه آماری است.

جدول ۱- رابطه بین انواع دل‌بستگی و سرزندگی با پیشرفت تحصیلی.

Table 1- Relationship between types of attachment and vitality with academic achievement.

ردیف	متغیر	ضریب همبستگی*	سطح معناداری (p)
1	دل‌بستگی و انواع آن	0.763	0.000
2	سرزندگی	0.798	0.000

* نکته: کلیه ضرایب در سطح $p \leq 0.01$ معنادار هستند.

بررسی ضریب همبستگی پیرسون (جدول ۱) نشان داد که هم سبک‌های دل‌بستگی (و ابعاد آن) و هم سرزندگی تحصیلی رابطه مثبت و معناداری با پیشرفت تحصیلی دارند که در سطح اطمینان ۹۹٪ ($p \leq 0.01$) معنی‌دار بود. این یافته حکایت از آن دارد که با افزایش کیفیت پیوندهای عاطفی و سطح انرژی روانی تحصیلی، شاخص‌های عملکرد آموزشی دانشجویان نیز به‌طور محسوسی بهبود می‌یابد.

جدول ۲- رگرسیون خطی بین دل‌بستگی و انواع آن و سرزندگی با پیشرفت تحصیلی.

Table 2- Linear regression between attachment and its types and vitality with academic achievement.

متغیر	R	R ²	R ² تعدیل‌شده	F	p
دل‌بستگی و انواع آن	0.927	0.889	0.814	25.687	0.000
سرزندگی	0.968	0.907	0.876	38.953	0.000

* نکته: کلیه ضرایب در سطح $p \leq 0.01$ معنادار هستند.

نتایج رگرسیون خطی چندگانه (جدول ۲) نشان داد که مجموعه سبک‌های دل‌بستگی حدود ۸۸/۹٪ و سرزندگی تحصیلی حدود ۹۰/۷٪ از واریانس پیشرفت تحصیلی را به‌صورت مثبت و معنادار تبیین می‌کنند. مقادیر بالای R^2 تعدیل‌شده و آماره F نشان‌دهنده برازش مناسب مدل و توان پیش‌بینی بسیار بالای متغیرهای مستقل است.

جدول ۳- ضرایب غیراستاندارد (B) و استاندارد (β) برای پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی.

Table 3- Unstandardized (B) and standardized (β) coefficients for predicting academic achievement.

متغیر	B	انحراف معیار	β	t	p
عدد ثابت	39.689	2.528	-	2.782	0.000
دل‌بستگی به معلم	0.862	0.279	0.754	1.575	0.000
دل‌بستگی به پدر	0.852	0.371	0.742	1.577	0.000
دل‌بستگی به مادر	0.886	0.083	0.788	1.357	0.000
دل‌بستگی به همسالان	0.845	0.382	0.731	1.597	0.000
دل‌بستگی هراسان	0.076	0.098	0.048	1.106	0.874
دل‌بستگی اشتغال خاطر	0.066	0.143	0.036	1.958	0.869
دل‌بستگی دوری‌گزین	0.025	0.141	0.017	1.754	0.857
دل‌بستگی ایمن	0.878	0.382	0.739	1.697	0.000
کل دل‌بستگی	0.927	0.157	0.889	1.562	0.000
سرزندگی	0.968	0.168	0.907	1.546	0.000

بر اساس ضرایب β استانداردشده (جدول ۳)، بیشترین سهم نسبی در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی به ترتیب به دل‌بستگی به مادر ($\beta=0.788$)، دل‌بستگی به معلم ($\beta=0.754$)، دل‌بستگی ایمن ($\beta=0.739$) و دل‌بستگی به پدر ($\beta=0.742$) اختصاص دارد.

ابعاد نا ایمن-هراسان، نا ایمن-اشتغال خاطر و نا ایمن-دوری گزین از لحاظ آماری اثر معناداری بر پیشرفت تحصیلی نشان ندادند ($p < 0.05$) که می تواند اشاره به بی اثری یا اثرات غیر مستقیم آن ها از طریق سایر متغیرهای روان شناختی باشد.

جدول ۴- رتبه بندی ابعاد دل بستگی و سر زندگی بر اساس قدرت پیش بینی پیشرفت تحصیلی.

Table 4- Ranking of attachment and vitality dimensions based on their predictive power of academic achievement.

رتبه	متغیر/بعد	β استاندارد شده	R ² جزئی (%)	سطح معناداری
1	سر زندگی تحصیلی	0.907	82.3	$p < 0.01$
2	دل بستگی به مادر	0.788	76.1	$p < 0.01$
3	دل بستگی به معلم	0.754	73.6	$p < 0.01$
4	دل بستگی به پدر	0.742	72.8	$p < 0.01$
5	دل بستگی ایمن	0.739	71.5	$p < 0.01$
6	دل بستگی به همسالان	0.731	70.4	$p < 0.01$
7	دل بستگی هراسان	0.048	0.2	ns
8	دل بستگی اشتغال خاطر	0.036	0.1	ns
9	دل بستگی دوری گزین	0.017	0.03	ns

نکته: R² جزئی بر اساس مربع β و نسبت واریانس تبیین شده هر بعد نسبت به کل محاسبه شده است.
ns = معنی دار نیست ($p < 0.05$).

جدول ۴ توزیع رتبه بندی متغیرها و ابعاد آن ها را بر اساس ضریب بتای استاندارد شده (β) و درصد واریانس تبیین شده جزئی (R^2 Partial) نشان می دهد. مقایسه مقادیر β بیانگر این است که سر زندگی تحصیلی با $\beta = 0.907$ بالاترین قدرت تبیین پیشرفت تحصیلی را دارد و دل بستگی به مادر، دل بستگی به معلم و دل بستگی به پدر در رتبه های بعدی قرار می گیرند. در مقابل، ابعاد دل بستگی هراسان، اشتغال خاطر و دوری گزین اثر مستقیم معناداری بر پیشرفت تحصیلی نشان ندادند ($p < 0.05$) که احتمالاً تاثیر آن ها به صورت غیر مستقیم یا از طریق متغیرهای واسطه بروز می کند. این نتایج با چارچوب نظری نظریه دل بستگی بالبی [4] هم خوان است که بر نقش روابط عاطفی ایمن (به ویژه با والدین و معلمان) در رشد شناختی و انگیزشی تاکید دارد و همچنین با مدل خودتعیین گری ریان و فردریک [6] که سر زندگی تحصیلی را به عنوان بازتابی از انگیزش درونی و انرژی روانی در فرآیند یادگیری معرفی می کند.

بر اساس این یافته ها، می توان نتیجه گرفت که ترکیب روابط حمایتی-ایمن با معلم و والدین و ارتقا سطح سر زندگی تحصیلی، بهترین راهبرد در بهبود عملکرد و کامیابی آموزشی دانشجویان خواهد بود.

تفسیر کلی یافته ها

همبستگی و رگرسیون هر دو تایید می کنند که کیفیت روابط عاطفی ایمن با معلم، والدین و همسالان، به ویژه دل بستگی ایمن و حمایتی، می تواند نقش اساسی در بهبود عملکرد تحصیلی داشته باشد. همچنین، سر زندگی تحصیلی به عنوان شاخصی از انرژی روانی پایدار و انگیزش درونی، سهم افزوده مهمی در افزایش موفقیت دانشجویان ایفا می کند. یافته ها با مبانی نظری نظریه دل بستگی بالبی [4] و چارچوب خودتعیین گری ریان و فردریک [6] همسو هستند و می توانند به عنوان پشتوانه تجربی برای برنامه ریزی آموزشی و مداخلات روان شناختی دانشگاهی مورد استفاده قرار گیرند.

۵- نتیجه گیری

نتایج نشان داد که میان سبک های دل بستگی و سر زندگی تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان، رابطه ای مثبت و معنادار در سطح اطمینان ۹۹٪ وجود دارد. از میان ابعاد دل بستگی، دل بستگی به مادر، دل بستگی به معلم، دل بستگی به پدر و دل بستگی ایمن بالاترین ضرایب β را در پیش بینی پیشرفت تحصیلی داشتند. این یافته ها با نظریه دل بستگی جان بالبی [4] هم خوان است؛ نظریه ای که بر این اصل استوار است که پیوندهای عاطفی اولیه-به ویژه با والدین و مراقبان اصلی نه تنها بستر رشد عاطفی و اجتماعی را فراهم می آورند، بلکه توانایی سازگاری و موفقیت در موقعیت های تحصیلی و شغلی را نیز شکل می دهند. نتایج همچنین نقش پر رنگ سر زندگی تحصیلی را که در چارچوب نظریه خودتعیین گری ریان و فردریک

[6] به‌عنوان شاخصی از انرژی روانی پایدار و انگیزش درونی تعریف شده است، در عملکرد تحصیلی روشن ساخت. دانشجویانی که از سطح بالایی از سرزندگی برخوردارند، نه تنها توان مقابله با چالش‌ها و موانع تحصیلی را دارند، بلکه انگیزش درونی آنان موجب پایداری و کیفیت بیشتر تلاش‌های یادگیری می‌شود.

از لحاظ تجربی، یافته‌های این پژوهش با نتایج کریم‌زاده و محسنی [1]، زینالی [10]، عریضی و همکاران [8]، چانگ [11] و دیگر پژوهش‌ها همسو است. همگی نشان داده‌اند که روابط حمایتی و انگیزه‌ساز، چه در محیط خانواده و چه در بستر آموزشی، نقش تعیین‌کننده‌ای در رشد و پیشرفت تحصیلی دارند. در تحلیل مفهومی یافته‌ها از منظر تئوریک، سبک‌های دل‌بستگی ایمن موجب شکل‌گیری احساس امنیت روان‌شناختی، اعتماد به نفس و ارزشمندی شخصی می‌شود که این عوامل خود بنیان‌های کلیدی در پذیرش چالش‌های یادگیری و استمرار انگیزش هستند. در مقابل، سبک‌های دل‌بستگی نا ایمن (هراسان، اشتغال خاطر و دوری‌گزین) فاقد تاثیر مستقیم معنادار بر موفقیت تحصیلی بودند که این امر احتمالاً ناشی از اثرات غیرمستقیم آن‌ها از طریق الگوهای شناختی و هیجانی مخدوش است.

از سوی دیگر، سرزندگی تحصیلی به‌عنوان شاخص پویا از بهزیستی تحصیلی، هم اثرات تقویتی مستقل دارد و هم می‌تواند نقش میانجی‌گر در اثرگذاری روابط عاطفی ایمن بر پیشرفت تحصیلی ایفا کند. حضور هم‌زمان دل‌بستگی ایمن و سرزندگی بالا، ترکیبی هم‌افزا ایجاد می‌کند که موفقیت تحصیلی را به شکلی بهینه ارتقا می‌دهد.

پیامدهای کاربردی به شرح زیر است:

۱. سطح سیاست‌گذاری آموزشی: طراحی برنامه‌های رسمی و غیر رسمی در دانشگاه‌ها که تعاملات مثبت استاد-دانشجو و روابط حمایتی با مشاوران تحصیلی را تقویت کند.
۲. سطح مداخلات روان‌شناختی: آموزش مهارت‌های ارتباطی، مدیریت هیجان و تقویت سرزندگی تحصیلی از طریق کارگاه‌های انگیزشی و مشاوره‌ای.
۳. سطح خانواده: آموزش والدین در جهت الگوسازی روابط عاطفی ایمن و حمایت‌گرانه به‌ویژه در سال‌های آغازین زندگی و استمرار آن تا دوره دانشگاه.

برای تحقیقات آتی پیشنهاد می‌شود مطالعات آینده با بهره‌گیری از مدل‌یابی معادلات ساختاری و روش‌های پیشرفته یادگیری ماشین (MLP)، *XGBoost* ضمن شناسایی مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم، نقش متغیرهای میانجی مانند خودکارآمدی تحصیلی و رضایت از زندگی را بررسی کنند. همچنین، تعمیم این مدل در بافت‌های فرهنگی-اجتماعی متفاوت می‌تواند به افزایش اعتبار بیرونی نتایج منجر شود.

این تحقیق تاکید می‌کند که کیفیت پیوندهای عاطفی ایمن همراه با سطح بالای سرزندگی تحصیلی، در تعامل با یکدیگر به‌عنوان قوی‌ترین پیش‌بین‌های کامیابی آموزشی عمل می‌کنند. بنابراین، تقویت این دو حوزه باید به‌عنوان راهبرد محوری در دستور کار سیاست‌گذاران آموزشی و متخصصان روان‌شناسی تربیتی قرار گیرد.

منابع

- [1] Karimzadeh, M., Mohseni, N., & others. (2006). Female academic self-efficacy and academic achievement. *Social psychological studies of women*, 4(2), 29-45. (In Persian). <https://doi.org/10.22051/jwsp.2006.1269>
- [2] Atashrouz, B., Pakdaman, S. H., & Asgari, A. (2008). Prediction of academic achievement from attachment rate. *Journal of family research*, 4(2), 193-203. (In Persian). <https://www.sid.ir/files/server/jf/78913871407.pdf>
- [3] Dehghanizade, M. H., & Hosseinchari, M. (2012). Academic vitality and perception of family communication patterns, the mediating role of self-efficacy. *Teaching and learning studies*, 4(2), 21-47. (In Persian). <https://doi.org/10.22099/jsli.2013.1575>
- [4] Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss*. Random House. https://mindsplain.com/wp-content/uploads/2020/08/ATTACHMENT_AND_LOSS_VOLUME_I_ATTACHMENT.pdf
- [5] Goodwin, I. (2003). The relevance of attachment theory to the philosophy, organization, and practice of adult mental health care. *Clinical psychology review*, 23(1), 35-56. [https://doi.org/10.1016/S0272-7358\(02\)00145-9](https://doi.org/10.1016/S0272-7358(02)00145-9)
- [6] Ryan, R. M., & Frederick, C. (1997). On energy, personality, and health: Subjective vitality as a dynamic reflection of well-being. *Journal of personality*, 65(3), 529-565. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1997.tb00326.x>
- [7] Putwain, D. W., Connors, L., Symes, W., & Douglas-Osborn, E. (2012). Is academic buoyancy anything more than adaptive coping? *Anxiety, stress & coping*, 25(3), 349-358. <https://doi.org/10.1080/10615806.2011.582459>

- [8] Reza, O. S. S. H., Ahmad, A., & M., T. (2008). Relation of teacher's behavior with vitality and internal motivation of Isfahan high school students. *Journal of educational innovations*, (23), 13-28. (In Persian). <https://sid.ir/paper/75546/en>
- [9] Ghasemian, F., Mohammadbeigi, F., & Ataei, P. (2016). Studying the impact of mothers' employment on girls' self-esteem. *International conference on innovation and research in humanities and sociocultural studies*, Qom, Iran. Civilica. (In Persian). https://mindsplain.com/wp-content/uploads/2020/08/attachment_and_loss_volume_i_attachment.pdf
- [10] Zeinali, A. (2013). The effect of parenting styles on children attachment dimensions. *Journal of family research*, 9(1), 63-81. (In Persian). https://jfr.sbu.ac.ir/article_96215.html
- [11] Chang, J., & Le, T. N. (2005). The influence of parents, peer delinquency, and school attitudes on academic achievement in Chinese, Cambodian, laotian or Mien, and Vietnamese youth. *Crime & delinquency*, 51(2), 238-264. <https://doi.org/10.1177/0011128704273469>
- [12] Chen, B. B. (2017). Parent--adolescent attachment and academic adjustment: The mediating role of self-worth. *Journal of child and family studies*, 26(8), 2070-2076. <https://doi.org/10.1007/s10826-017-0728-2>
- [13] Stoeber, S. (2001). *Multiple predictors of college adjustment and academic performance for undergraduates in their first semester* [Thesis]. https://mindsplain.com/wp-content/uploads/2020/08/attachment_and_loss_volume_i_attachment.pdf
- [14] Armsden, G. C., & Greenberg, M. T. (1989). *Inventory of parent and peer attachment (IPPA)*. University of Washington Seattle, WA. https://mindsplain.com/wp-content/uploads/2020/08/attachment_and_loss_volume_i_attachment.pdf
- [15] Van Oudenhoven, J. P., Hofstra, J., & Bakker, W. (2003). Ontwikkeling en evaluatie van de Hechtingstijlvragenlijst (HSL). *Nederlands tijdschrift voor de psychologie*, 58, 95-102. <https://api.semanticscholar.org/CorpusID:152064596>